

близько 30 % від загальної вартості продукції, що виробляється. Крім того, вирощування таких сортів запобігає необхідності широкого використання пестицидів, що має важливе значення для охорони довкілля від забруднення. Тому особливу увагу селекціонери приділяють створенню сортів, стійких до основних хвороб: борошнистої роси, іржі, септоріозу, твердої сажки тощо.

Вирішити виробничу частину проблеми стабілізації урожайності й, відповідно, виробництва зерна пшениці ярої в Україні можна лише комплексним підходом: впровадження сучасних вітчизняних сортів з високим рівнем адаптивних властивостей як основи адаптивної технології, правильне зональне розміщення сортів, ефективна система насінництва для швидкого проведення сортозміни, розроблення сортових технологій вирощування з урахуванням ґрунтово-кліматичних умов і біологічних особливостей сортів та їх обов'язкове дотримання.

УДК: 632.4 : 633.15

В. С. Іванська⁴, магістр, **О. В. Башта**, канд. біол. наук, доцент
*Національний університет біоресурсів і природокористування
України*

ФУЗАРІОЗ КАЧАНІВ КУКУРУДЗИ: ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВП НУБІП «АГРОНОМІЧНА ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ»

Однією з найбільш високопродуктивних злакових культур є кукурудза. Її вирощують для продовольчого, кормового та технічного використання. Зростання площ посівів та недосконала технологія вирощування призводить до погіршення фітопатологічного стану посівів кукурудзи [1].

Втрату або зниження очікуваної врожайності спричиняє зараження посівів кукурудзи грибами роду *Fusarium* Link, що в свою чергу впливає на якісні показники зерна і призводить до економічних втрат. Боротьба з патогенами та їх появою в навколишньому середовищі залишається проблемою в сільському господарстві, особливо при вирощуванні кукурудзи. Насіння кукурудзи уражене фузаріозом не утворює сходів, а якщо зародок не пошкоджений, воно

⁴ Науковий керівник – канд. біол. наук, доцент Башта О. В.

проростає із запізненням, формує слабкі паростки, які часто гинуть до виходу на поверхню ґрунту. Необхідно зауважити, що частина зернівок у хворому качані, які знаходяться на достатній відстані від фузаріозного осередку без видимих зовнішніх ознак ураження, є часто інфікованими [2].

Збудники роду *Fusarium* продукують фумонізини – мікотоксини, які є високо небезпечними. Фумонізини є токсичними для печінки та нирок, викликають захворювання тварин. Є докази того, що вони можуть становити також загрозу для здоров'я людей [3].

Метою нашої роботи було дослідити особливості прояву фузаріозу качанів кукурудзи в умовах виробничого підрозділу «Агрономічна дослідна станція» Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Обліки, проведені в 2023–2024 рр. показали, що фузаріоз качанів кукурудзи найкраще розвивався на тих качанах, що були пошкоджені кукурудзяним стебловим метеликом, бавовняною совкою (рис. 1). Саме завдяки пошкодженням, що утворились в результаті життєдіяльності цих фітофагів, патогену легше проникнути всередину епідермісу. Спочатку грибниця *F. verticillioides* поширюється між зернами, а вже потім покриває всю поверхню качана (рис. 2). Невдовзі це може призвести і до втрати качана.

Основним джерелом інфекції є пожнивні рослинні рештки та заражене зерно кукурудзи [2].

Рис. 1. Пошкодження качана кукурудзи бавовниковою совкою

Рис. 2. Фузаріоз качанів кукурудзи (Іванська В.С.).

Нами проводились дослідження стійкості гібридів кукурудзи до фузаріозу качанів у фазах молочної та воскової стиглості. В результаті

огляду 25 рослин в чотирикратній повторності, був визначений відсоток уражених. Найбільший відсоток уражених рослин та розвитку хвороби було виявлено у 2023 р. і становив 17,3 – 20 % – поширення хвороби, 5,9–8,4 % – розвиток хвороби на різних гібридах. У 2024 р. ці показники не перевищували 2,1 % – поширення хвороби, за 1,3 % – розвиток хвороби, що пов'язано, на нашу думку, з кліматичними умовами, які були в період проведення досліджень.

Посилання:

1. Рослинництво / О. І. Зінченко, В. Н. Салатенко, М. А. Білоножко; За ред. О. І. Зінченка. Київ : Аграрна освіта, 2001. 591 с.: іл.
2. Сільськогосподарська фітопатологія / І. Л. Марков, О. В. Башта, Д. Т. Гентош та ін.; за редакцією І. Л. Маркова. Київ: Інтерсервіс, 2017. 549 с.
3. *Fusarium verticillioides* and *Fusarium verticillioides* and FB1 induce similar liver lesions in mice. URL: <https://www.sciencedirect.com/topics/pharmacology-toxicology-and-pharmaceutical-science/fusarium-verticillioides>

УДК 595.792.17(292.485:477)

**М. О. Калюжна, канд. біол. наук
ДО ВИВЧЕННЯ ЇЗДЦІВ-АФІДІЙН (HYMENOPTERA,
BRACONIDAE, APHIDIINAE) ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
УКРАЇНИ**

*Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України
Інститут органічного землеробства, Агропромислова група
«Арніка», м. Глобине, Україна*

Афідіїни є невеликою підродиною паразитичних перетинчастокрилих комах з родини Braconidae, вони мають всесвітнє поширення і є спеціалізованими природними ворогами попелиць (Тобиас, Кириак, 1986; Давидьян, 2007; Yu et al., 2012). В Україні зареєстровано 83 види з 19 родів (Калюжна, 2015, 2017), з яких чотири види (*Aphidius ervi*, *A. matricariae*, *Ephedrus cerasicola*, *Praon volucre*) є комерційними агентами біологічного методу захисту рослин (ЕРРО, 2021). Афідіїни відіграють важливу роль у регуляції чисельності попелиць у природних та агроєкосистемах і використовуються для захисту рослин у світі, проте їх роль у регуляції попелиць у відкритому ґрунті в Україні залишається ще недостатньо вивченою (Калюжна, 2017).